

DONIESIENIA

Short notes

***Cercyon (Cercyon) alpinus* VOGT, 1968 (Coleoptera: Hydrophilidae, Sphaeridiinae) – nowy dla fauny Polski gatunek chrząszcza**

<http://doi.org/10.5281/zenodo.4700438>

CZESŁAW GREŃ¹, KRZYSZTOF LUBECKI²

¹ Dział Przyrody, Muzeum Górnoląskie w Bytomiu, pl. Jana III Sobieskiego 2, 41-902 Bytom, Polska, e-mail: czeslaw.gren@vp.pl

² ul. Racula-Modrzewiowa 5, 66-004 Zielona Góra, Polska, e-mail: krzysztof@lubecki.pl

ABSTRACT. *Cercyon (Cercyon) alpinus* VOGT, 1968 (Coleoptera: Hydrophilidae, Sphaeridiinae) – new beetle species for the fauna of Poland.

Cercyon alpinus VOGT, 1968 was collected in the Bieszczady Mts. This is the first record of this species from Poland.

KEY WORDS: Coleoptera, Hydrophilidae, *Cercyon alpinus*, Poland, new records, faunistics.

Rodzina Hydrophilidae obejmuje w większości chrząszcze wodne. Gatunki lądowe zgrupowane są zasadniczo w bardzo zróżnicowanej, zarówno pod względem morfologicznym jak i ekologicznym, podrodzinie Sphaeridiinae. Większość jej przedstawicieli związana jest z wszelkiego rodzaju martwą materią organiczną, ale są wśród nich i rodzaje związane z mrówkami, termitami, a także wtórnie wodne. Wśród różnych rodzajów substancji organicznych, w których spotykamy Sphaeridiinae, najczęstsze są odchody ssaków, będące dla większości europejskich ich przedstawicieli podstawowym środowiskiem życia. *Cercyon* to najliczniejszy rodzaj Sphaeridiinae z ok. 260 opisanymi gatunkami (HANSEN, 1987, 1991, ARCHANGELSKY 1999, FIKÁČEK 2019). Z Polski podawanych było do niedawna (w sposób pewny) 21 gatunków należących do tego rodzaju (PRZEWOŹNY 2004, GREŃ *et al.* 2015), a niedawno stwierdzono obecność w kraju kolejnego – *Cercyon (Cercyon) tatricus* ENDRÓDY-YOUNGA 1967 (GREŃ & GÓRZ 2020).

W niniejszym doniesieniu podajemy stanowisko nowego dla Polski gatunku z tego rodzaju.

W trakcie badań faunistycznych prowadzonych na obszarze Bieszczadów Zachodnich stwierdzono obecność nowego dla Polski gatunku chrząszcza *Cercyon (Cercyon) alpinus* VOGT, 1968, na następującym stanowisku:

Bieszczady Zachodnie [FV05], południowe stoki pasma Otrytu, na drodze leśnej Sękowiec – Rajske 49°16'17"N 22°30'27"E, ok. 620 m n.p.m., w odchodach niedźwiedzia (*Ursus arctos*), 14.07.2020, 1 ♂, leg. Czesław Greń.

Gatunek ten rozprzestrzeniony jest na obszarach górskich i podgórszych w całej Europie. Dotychczas znany z: Wielkiej Brytanii, Włoch, Niemiec, Austrii, Ukrainy, Rumunii, Czarnogóry oraz Czech (FIKÁČEK 2006, BOUKAL *et al.* 2007). Odnalezienie go w Bieszczadach potwierdza przypuszczenia PRZEWOŹNEGO (2009) o możliwości jego występowania w Polsce, ze względu na bliskość naszej granicy do stanowisk ukraińskich (Beskidy Połonińskie) i czeskich (Rudawy).

Był on do tej pory znajdowany tylko w odchodach ssaków roślinożernych (krów, koni i przede wszystkim jeleni), zawsze w obrębie zwartych obszarów leśnych, nigdy na terenach otwartych. Prawdopodobnie niezbyt chętnie lata, gdyż dotąd nie łapano go w locie, ani przy świetle (HOFMANN & FLECHTNER 2003). Być może właśnie przywiązanie do zwartych obszarów leśnych oraz niewielka lotność jest przyczyną, dla której jego znane stanowiska w Europie są stosunkowo nieliczne. Przypuszczalnie gatunek ten był dotychczas po prostu przeoczany. Również w trakcie szeroko zakrojonych badań koprofilnych Sphaeridiinae na obszarze polskich Karpat nie został odłowiony (GREŃ & GÓRZ 2020). To z kolei może wynikać z faktu, że w trakcie tych badań pułapki z przynętą zakładano zasadniczo na terenach otwartych (preferowanych przez większość gatunków chrząszczy koprofilnych), a nie leśnych.

Szczegółowy opis morfologiczny *Cercyon alpinus* (bogato ilustrowany rysunkami wszystkich omawianych cech diagnostycznych) wraz z kluczem do odróżnienia go od pokrewnego, występującego również w Polsce, *C. taticus* znajduje się w pracy FIKÁČKA (2006).

Uwzględniając prezentowane w pracy stwierdzenie *Cercyon alpinus*, aktualna lista krajowych przedstawicieli rodzaju *Cercyon* obejmuje 23 gatunki:

Rodzaj: *Cercyon* LEACH, 1817

Podrodzaj: *Cercyon* LEACH, 1817

1. *Cercyon (Cercyon) alpinus* VOGT, 1969
2. *Cercyon (Cercyon) bifenestratus* KÜSTER, 1851
3. *Cercyon (Cercyon) castaneipennis* VORST, 2009
4. *Cercyon (Cercyon) convexiusculus* STEPHENS, 1829
- *Cercyon (Cercyon) depressus* STEPHENS, 1829

(mimo iż kilka razy był ogólnie wykazywany z naszego kraju na przełomie XIX i XX wieku (BURAKOWSKI *et al.* 1976), do dnia dzisiejszego brak jest okazów dowodowych potwierdzających jego występowanie w Polsce)

5. *Cercyon (Cercyon) granarius* ERICHSON, 1837
6. *Cercyon (Cercyon) haemorrhoidalis* (FABRICIUS, 1775)
7. *Cercyon (Cercyon) impressus* (STURM, 1807)
8. *Cercyon (Cercyon) lateralis* (MARSHAM, 1802)
9. *Cercyon (Cercyon) littoralis* (GYLLENHAL, 1808)
10. *Cercyon (Cercyon) marinus* THOMSON, 1853
11. *Cercyon (Cercyon) melanocephalus* (LINNAEUS, 1758)
12. *Cercyon (Cercyon) nigriceps* (MARSHAM, 1802)

13. *Cercyon (Cercyon) obsoletus* (GYLLENHAL, 1808)
  14. *Cercyon (Cercyon) pygmaeus* (ILLIGER, 1801)
  15. *Cercyon (Cercyon) quisquilius* (LINNAEUS, 1760)
  16. *Cercyon (Cercyon) sternalis* SHARP, 1918
  17. *Cercyon (Cercyon) tatricus* ENDRÖDY-YOUNGA, 1967
  18. *Cercyon (Cercyon) terminatus* (MARSHAM, 1802)
  19. *Cercyon (Cercyon) tristis* (ILLIGER, 1801)
  20. *Cercyon (Cercyon) unipunctatus* (LINNAEUS, 1758)
- Podrodzaj: *Dicyrtocercyon* GANGLBAUER, 1904
21. *Cercyon (Dicyrtocercyon) ustulatus* (PREYSSLER, 1790)
- Podrodzaj: *Paracercyon* SEIDLITZ, 1798
22. *Cercyon (Paracercyon) analis* (PAYKULL, 1798)
- Podrodzaj: *Paracycreon* d'ORCHYMONT, 1942
23. *Cercyon (Paracycreon) laminatus* SHARP, 1873

PIŚMIENNICTWO

- ARCHANGELSKY M. 1999. Adaptations of immature stages of Sphaeridiinae (Staphyliniformia, Hydrophiloidea: Hydrophilidae) and state of knowledge of preimaginal Hydrophilidae. *Coleopterists Bulletin* 53: 64–79.
- BOUKAL D.S., BOUKAL M., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KLEČKA J., SKALICKÝ S., ŠTASNÝ J., TRÁVNÍČEK D. 2007. Catalogue of water beetles of the Czech Republic. *Klapalekiana* 43 (Suppl.): 1–289.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1976. Chrzęszcze – Coleoptera. Adephaga prócz Carabidae, Myxophaga, Polyphaga: Hydrophiloidea. *Katalog Fauny Polski* 23(4): 1–307.
- FIKÁČEK M. 2006. Taxonomic status of *Cercyon alpinus*, *C. exorabilis*, *C. strandi* and *C. tatricus* and notes on their biology (Coleoptera: Hydrophilidae: Sphaeridiinae). *Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien* 107 B: 145–164.
- FIKÁČEK M. 2019. Hydrophilidae LEACH, 1815, In: Australian Beetles: Archostemata, Myxophaga, Adephaga, Polyphaga, ŚLIPIŃSKI, A., LAWRENCE, J. (Eds.), CSIRO Publishing: Clayton, CA, USA, Vol. 2: 271–337.
- FIKÁČEK M., ANGUS R.B., GENTILI E., JIA F., MINOSHIMA Y.N., PROKIN A., PRZEWOŻNY M., RYNDEVICH S.K. 2015. Hydrophilidae, In: Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Hydrophiloidea – Staphyliniidea. Revised and Updated Edition, LÖBL I., LÖBL D. (Eds.), Koninklijke Brill NV: Leiden- Boston, Vol. 2, pp. 37–76.
- GREŃ C., GÓRZ A. 2020. Coprophagous hydrophilid beetles (Coleoptera, Hydrophilidae, Sphaeridiinae) distribution in the Polish Carpathians. *Insects* 11: 355. doi.10.3390/insects11060355, pp. 27.
- GREŃ C., SZOLTYS S., GRZYWOCZ J., KRÓLIK R. 2015. Chrzęszcze (Coleoptera) Ślaska Dolnego i Górnego – dotychczasowy stan poznania oraz nowe dane faunistyczne: kałużnicowate (Hydrophilidae). *Acta entomologica silesiana* 23: 97–120.
- HANSEN M. 1987. The Hydrophiloidea (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna Entomologica Scandinavica* 18: 1–254.
- HANSEN M. 1991. The Hydrophilid beetles. phylogeny, classification and a revision of the genera (Coleoptera, Hydrophiloidea). *Biologiske Skrifter, Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab* 40: 1–368.
- HOFMANN G., FLECHTNER G. 2003. *Cercyon alpinus* VOGT, 1968, im Fichtelgebirge (Coleoptera, Hydrophilidae). - *Nachrichtenblatt der Bayerischen Entomologen* 52(1/2): 20–23.
- PRZEWOŻNY M. 2004. Hydrophiloidea, In: Fauna Polski - charakterystyka i wykaz gatunków, BOGDANOWICZ B., CHUDZICKA E., PILIPIUK I., SKIBINSKA E. (Eds.), MiIZ PAN, Warszawa 2004, pp. 149–151; 156–158.
- PRZEWOŻNY M. 2009. Hydrophilidae (Coleoptera) Polski – studium taksonomiczno-faunistyczne. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Biologii. Praca doktorska wykonana w Zakładzie Zoologii Systematycznej Instytutu Biologii Środowiska (manuskrypt): 1–313.

Accepted: 30 March 2021; published: 19 April 2021

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>